

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto (año) XXXV, 5

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

sept.-oktober (sept.-octubre) 1988

Manjšina – asimilacija – univerzalnost

... „Manjšin ni, to pa zato, ker nobena narodna skupnost ni delna množica druge narodne skupnosti. Na Koroškem Slovenci niso delna množica nemškega naroda; so kratko malo drug narod. Pojem manjšine že sam po sebi vzpostavlja odvisno razmerje. ... Asimilacija je tudi proces, po katerem se novo-rojeno človeško bitje sploh lahko počloveči, vendar pa asimilacija deluje na podoben način kakor delujejo človeški nagoni in strasti. ... Proces asimilacije ne preneha tam, kjer je dosežen njen namen, temveč teži odkraj lastnega cilja v smeri popolnega poenotenja in izenačenja vseh človekovih bitij na najnižji skupni imenovalci. ... Asimilaciji se lahko prepustimo samo tako dolgo, dokler nas ta prilika drugim bitjem v taki meri, da lahko med nami steče uspešna komunikacija, kooperacija in solidarnost. ... Ko pa prilikovanje začne zajedati lastno specifičnost, se pravi, da bi prenehal biti Slovenec, kristjan ali celo moški ali ženska ...; tedaj se je procesu asimilacije treba upreti ...

Bog je ustvaril ta svet kot razliko — to pa pomeni, da posamezne identitete tega sveta, med temi je tudi človekovo bitje kot posameznik, kot pripadnik naroda, čutijo v sebi težo ločenosti od celote. ... Človek se mora odločiti, ali bo sledil materialni težnji v sebi, se pravi k izničenju lastne osebnosti in potopitvi v morju entropije (zakonitost toplotne smrti), ali pa se bo odločil za zvestobo svoji posebnosti. ... Bog človeka ne želi v nebesa kot abstraktno bitje, temveč profiliranega z vsemi identitetnimi znaki. ... Če drugega silim v asimilacijo, je to identitetni umor, če samega sebe prepuščam asimilaciji, je to na ravni identitetnega samomora.“

Vinko Ošlak

(Iz predavanja na mednarodni esperantski konferenci v Metzu. — Povzeto iz poročila V. Gotttharda v Nedelji 28. avgusta.)

Viharni čas Stanka Majcena

Ob stoletnici rojstva in ob spominu na tega znanega, a večkrat pozabljenega ali zamolčanega slovenskega pisatelja, moramo imeti pred očmi viharno, sivordeče ozadje dveh svetovnih spopadov. Stanko Majcen pa je tudi eden redkih slovenskih književnikov, ki je izšel iz meščanske družine in imel po materi celo nemške plemiške prednike. Rodil se je v Mariboru 29. oktobra 1888. V Mariboru ... kjer se na severu dviga Kalvarija s križevim potom in cerkvico sv. Barbare na vrhu, vzhodno od nje strma Piramida, potem Stolni vrhin za njim Meljski hrib in nato griči, nizki in prijazni, po južnih straneh porasli z vinogradi. Zdi se, ko da bi pisatelj sam razlagal v malodane uradnem pismu: „Slovenske gorice – daleč naokrog slovejo. Slovenjgoričani – Goričani, Dolanci, Pesničarji in ščavničarji – obdelujejo svojo zemljo, če jo imajo. Pogosto se jim, viničarjem, slabo godi, to pričajo blede lica v njihovih družinah. Enemu je usojeno tako, drugemu drugače.“

Stanko Majcen je živel in delal v tistih desetletjih, ki so zapisana v knjigi slovenstva s črkami upanja in razočaranja, z leti mladinskih gibanj, fantovskih zborov, načrtov, konspiracij in viharjev. Študiral je pravo na Dunaju in se nato ves čas med obema vojnoma uveljavljal v upravnih službah, zadnje desetletje kot podban v Ljubljani. Kot pesnik in pisatelj se je razcvetel predvsem v letih okrog prve in druge svetovne vojne. V času prve, do leta 1923, je priobčeval v Dom in svetu črtice z občutjem usode in bolečine malih ljudi, mnoge s cankarjansko motiviko. V prvih letih Izidor Cankarjevega urejevanja revije je bil med najvidnejšimi dominsvetovci tretjega rodu. Leta 1919 je izšla pri Novi založbi njegova drama iz vojnega življenja v Beogradu, *Kasija*, in leto zatem sanjska drama *Dediči nebeškega kraljestva*. Pesniški odmev temu snovanju je bil ciklus *Zemlja*, v Dom in svetu, 1924. Po teh obetajočih nastopih pa se je pisatelj umaknil in utihnil; služba ga je vsega zaposlovala. Razen drame *Prekop*, ki je izšla v Mladiki leta 1935, a je verjetno še iz prve dobe, nimamo sledu Majcenovega literarnega ustvarjanja v tretjem desetletju. Znova se je oglašil šele v najtežjih letih druge svetovne vojne z nekaterimi črticami in legendami o Kristusu v Slovenskih goricah, ki jih je zbrane izdal pod naslovom *Bogar Meho* pri Jugoslovanski knjigarni, leta 1944, in je zanjo prejel prvo literarno nagrado Ljubljanske pokrajine. V „zadnjih dneh“ mu je dozorela še drama *Matere*, ki je doživela krstno predstavo v Ljubljani že v aprilu 1945, v buenosaireškem zdomstvu pa so jo igrali avgusta 1969. Majcen je nato, leta 1963, pri SKA v Buenos Airesu, objavil pesniško zbirko *Dežela*, s prevladujočim občutjem tragičnih dni – v grozotah maja 1945 je namreč izgubil sina. Slovenska kult. akcija je tudi izdala knjigo *Povestice* (1962), izbor domačijskih in vojnih črtic, ki so izhajale v Dom in svetu v letih 1913–1922.

Če me obide kdaj misel, kje bi se bolj našel, pri katerem naših pisateljev bi mogel stopiti v zgodbo in življenje, se ne morem prav odločiti ne za Cankarja in tudi ne za Pregljo. Svojo usodo najdem v mnogih pogledih pri Majcenu, v njegovih črticah, dramah in v poeziji – v moderni poduhovljeni podobi človeka, vrženega v viharje prve in druge svetovne vojne.

Stanka Majcena je kot pisatelja prvi predstavil Ivan Grafenauer v članku *O naših najmlajših*, v Dom in svetu leta 1915, skupaj z mladima dominsvetovcema Jožetom Lovrenčičem in Nartejem Velikonjem. Na začetku dvajsetih let so pisali o njegovih delih, predvsem dramskih, še France Koblar, Juš Kozak, Lojz Kraigher, Adolf Robida in Jože Lovrenčič. Leta 1933 ga je sprejel Rajko Ložar kot pesnika v antologijo *Slovenska sodobna lirika*. Izčrpno je o njem spregovoril tudi Anton Slodnjak v *Pregledu slovenskega slovstva*, leta 1934. Po tem se je šele med vojno pisalo o pripovedniku Majcenu, ob izidu knjige *Bogar Meho*. V Slovenčevem Koledarju za leto 1944 sta izšli dve njegovi črtici: *Poslednje pismo* in *Sveta noč*. Vsaj eno desetletje po vojni se ni potem v domovini ničesar govorilo o Majcenu. Obširneje ga je predstavil šele Lino Legiša v *Zgodovini slovenskega slovstva* VI, leta 1969. Važen prispevek o njem v okviru literarnega dela dominsvetovcev je razprava Antona Kacina *Začetki slovenskega leposlovnega ekspresionizma*, ki je izšla v Meddobju, 1959.

Bil je čas okrog prve vojne, ko je vrelo v dušah mladih. „Besed ne najdem, da bi vam razodel, kar imam na duši“, je dejal Majcen. Estetska smer tiste dobe je bil ekspresionizem, revolucionarno duhovni izraz nove ustvarjalne prakse, ki je zavračala tako dekadentni simbolizem kot materialistični naturalizem. Njen razvoj je šel od impresionizma, preko simbolizma in nove romantike do ekspresionizma. Nova smer, ki je vsebovala zdravilo proti bolezni fin de siècle, je iskala z vso mladostno iskrenostjo „globlje strani“ življenja, te pa so bile duhovne in krščanske. Ekspresionisti so cenili umetnost kot podobo življenja; zapustili so nam sporočilo o modernem pogledu na kulturna in politična vprašanja. In čeprav je Majcen v smislu Marinettijevega futurizma ter v smislu ekspresionizma, ki ga je na Dunaju širil Herman Bahr, napisal uredniku Dom in sveta, leta 1915: „Ne morem ti povedati, kako mene vojna krepi. Daje mi zavest, da se veselo presnavljajo vrednote, da ugašajo vse tiste luči, s katerimi so ožarjali veliki lažnivci in goljufi vse stvari...“ je vendar doživljal vojno kot usodno, da, karkovsko stvarnost. Vojska je vojska. Nič ne vemo, ne dneva, ne ure. Pride ukaz in moramo iti. Ali si bil dvajset ali trideset let ali celo z mladega v enem in istem kraju – če pride ukaz, moraš iti. Vojska je bolezen, ki zgrabi človeka za smrt; je ventil, skozi katerega se zlije smrad in gniloba stoletja. V tem smislu je Majcen napisal tridejanko *Kasija*, leta 1919. Dogaja se v zasedenem Beogradu. Slovenski častnik Ivančič spozna srbsko dekle Kasijo, ki postane z njim noseča. Ivančič pa se odloči za kariero, zavrže

ljubezen in žensko, ki se prav v pričakovanju materinstva oplemeniti in dvigne nad civilizirano buržujstvo. Tu je konflikt prvinske, vzhodne človekove duše proti blazirani zahodni družbi. Sam Ivančič se zave tega, ko pravi: „Ta družba je zrela za žetev. O, to bo žetev!“ Stanko Majcen je pisatelj, ki se je zavedal teže starega in znamenj novega časa. Časa, ki tako naglo prihaja in odhaja. V eni od svojih kratkih povestih je zapisal: „Komaj sem prestopil prag, pa so že novi ljudje v hiši. Stari – pokošeni kot trave na polju.“

Danes nam je Majcen drag po drži tistega slovenskega katoliškega umetnika, ki je gledal in sam občutil bolezen človeka tega stoletja. V letih po Moderni, v dobi ekspresionizma in v času obeh vojn je mladina doživljala ničnost, osamljenost in nemir – to so nam sporočili s svojim delom in življenjem naši pesniki in pisatelji, to smo doživeli sami in to še danes doživlja ves svet. Majcen je zapisal v eni svojih kratkih črtic: „Kadar bo konec, bomo šli in se bomo klicali po vsem svetu. Svoje otroke bomo iskali po mestih in vaseh čisto tujih dežel, tuj jezik govorečih, neznanih nam ko pekel ali nebesa. Romali bomo po cestah, do dna izvoženih, ob jarkih, polnih kužne mrhovine in bomo klicali: Kje si, oglasi se... naš človek!“

Da, Stanko Majcen je iskal človeka, našega, pristnega, slovenskega človeka, ki ga danes pravzaprav vsi še vedno iščemo.

FRANCE PAPEŽ

kulturni večeri

Okrogla miza o vprašanju slovenstva v očeh druge generacije

Vsi štirje referenti: dr. Katica Cukjati, predsednik SKA prof. Andrej Rot, župnik Jože Bokalič in Marjan Adamič, so bili rojeni že v Argentini. Namen okrogle mize, ki je bila 26. avgusta, je bil prikazati, kakšno prihodnost slovenstva pričakuje že tukaj rojeni rod. Ne samo prihodnost – govorilo se je tudi o napakah preteklosti, ki naj bi se več ne zagrešile, če naj slovenstvo res zaživi svobodno in se obdrži.

Bokaličev referat že zaradi njegovega poklica ni mogel biti drugačen; Slovenci v Slovenski vasi smo zaprti vase, ne stopamo v tuje organizacije, ne želimo, da domačini stopajo v naše. Zaprtost je zanj predvsem na verskem področju in to škodljiva, ker bi lahko domačini dosti več dobili od slovenske odprtosti. Vprašanju obstoja: Ali naj se še bolj zapremo? je protipostavljeno drugo: Koliko bi pomagalo slovenstvu večje sodelovanje z domačini?

Rot je opazil, da ima argentinska mladina bolj svobodno vzgojo, kar jih usposablja za polnejše življenje. Naš način vzgoje mladino odbija, omejuje, čeprav ne morda gospodarsko, pač pa duševno. Kot da bi nosili znak prisiljenega ghetta, ki bi bil še upravičen za prvo generacijo. Veliko je k temu pripomoglo tudi razočaranje starejših nad gospodarskimi polomi.

Za Adamiča problem slovenstva ni v spremembah; na pot slovenstva smo stopili neprisiljeno, naravno. Življenje samo bo pokazalo pravilnost in upravičenost ohranjanja jezika, organizacije, navad in načina življenja.

Za referentko Zedinjene Slovenije za šolstvo dr. Katicu Cukjati je obstoj šolstva povezan na družino, slovenske domove, kjer se mladina izpopolnjuje v jeziku in poznanju slovenskih kulturnih vrednot. Večjega pomena pa so prav te, toda kako jih vcepiti doraščajočim? Je to sploh možno storiti v španščini ali angleščini?

Razveseljujoča je bila udeležba mladine celo iz tretje generacije in njeno poseganje v debato.

O vprašanju slovenstva so govorili (z leve na desno): Andrej Rot, Marjan Adamič, Katica Cukjati in Jože Bokalič.

Predstavitel knjige Alojza Zupanca „Zgodovina fare Ajdovec“

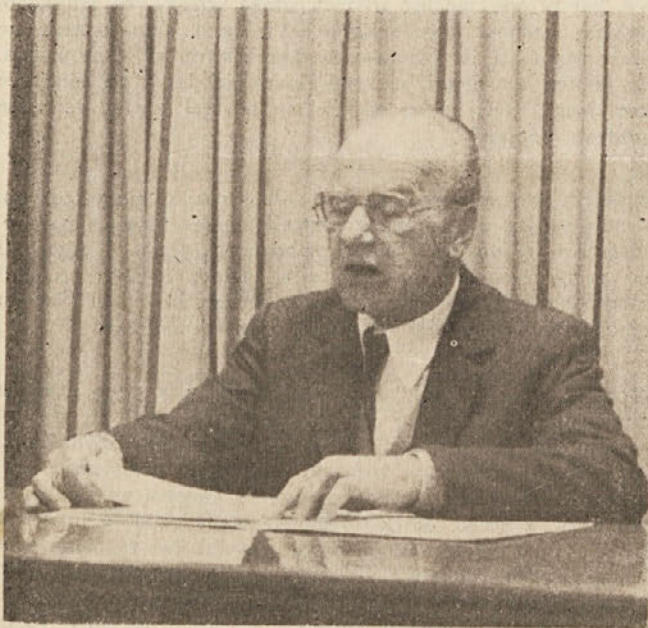
17. septembra je na 9. kulturnem večeru Tone Brulc predstavil knjigo A. Zupanca *Zgodovina Ajdovca*.

Izdajo knjige je predstavitelj Tone Brulc prikazal kot nekaj izrednega za emigracijsko skupnost in za domovino.

Poudaril je, da gre za strogo znanstveno in zgodovinsko knjigo, ki obravnava ta del Slovenije od naselitve do današnjih dni. Knjiga bo vnesla v slovensko zgodovinsko marsikatero novost in razjasnila vprašanja, s katerimi so se bavili slovenski, avstrijski, nemški, češki in hrvaški zgodovinarji. Nekatera izmed vprašanj, n.pr. o premiku slovenske meje v Belo krajino, so slovenski zgodovinarji načeli šele sedaj, druga, n.pr. družbena vloga in morebitni vzroki izginotja kosezov v slovenski zgodovini, so podana na čisto drug način, kakor so jih obravnavali Graber, Peisker, Braumüller, Jaksch, Hauptman, Grafenauer idr. Zupanc je videl, da so bili vzroki drugačni, kakor na Koroskem ali Štajerskem, zato so bile tudi posledice drugačne. Kot pisec in ohranjevalec župnijskih matrik je Zupanc dobro poznal njihovo vrednost, zato je svojo *Zgodovino*

potegnil čez leto 1945. do svoje obsodbe na smrt, kasnejše pomilostitve in konfinacije. Prav zaradi tega najbrž ne bo mogla v domovino, čeprav je pisana z vsemi zgodovinskimi podatki, ki so potrebni za pisanje tovrstnega materiala. Prav v tem pa je tudi njena izjemna vrednost, ker pokaže na še ne poznane vire iz kmečkih urbarjev, kjer se opisuje prispevek Cerkev pri turškem davku, priimke in imena podložnikov različnih gospodstev, različne pogodbe med gospostvi, nastanek cerkvá in njenih ustanoviteljev, pripadnost cerkvá, obdavčenost kmetij, vrsto drobnih podatkov, iz katerih si bodo kasnejši zgodovinarji lahko ustvarili popolnejšo sliko Krajine.

Posebnost je statistika padlih v prvi svetovni vojni, „španske“, ki je morila po njej, novost pa bo seznam padlih žrtev leninistično-stalinistične revolucije, ki presega vse. Ker je bil Zupanc osebna priča revolucije pri nas, nam je zapustil verodostojne podatke o njej, ki bi drugače ostali siva mesta v naši zgodovini.

Tone Brulc

Posebno mesto zavzema v knjigi etimologija. Doba, v kateri so nastale vasi v Krajini, vzroki, načini nastajanja, njihova starost in imena, za vse to je imel posluš Zupanc, za vse se je zanimal.

„Zgodovina fare Ajdovec“ bi morala iziti za 45-letnico poboja Vaških straž v Ajdovcu, pa se je izdaja zakasnila, čeprav je posvečena njim.

Umetniška razstava akad. slikarke Bare Remec

Skoraj neverjetno se bo zdelo komu, kako more zbrati plastična umetnost toliko ljubiteljev v Argentini. Sobotni in nedeljski večera sta zbrala rekordno število obiskovalcev, ki so si ogledali zadnja dela te naše zveste sodelavke, ki je bila poznana in priznana že pred drugo svetovno vojno.

Odkritju razstave (24. septembra) in predstavitvi umetnice je bil zadolžen arh. Jure Vombergar, vodja likovnega odseka. Splošno karakteristiko njenih del je podal Tine Debeljak ml. Dvajset del srednjevelikega formata, po večini olj, je posrečeno primerjal lansko leto izdani zbirki Vinka Rodeta „Nekje je stvarnost prozorna“. Bare Remec neutrudljiva paleta je desetletja obravnava motive argentinskega severa in juga, medtem ko je Rode ostal v sredini — Córdoba. Htoničnost Rodeta in Remčeve je res sorodna, vendar je pri Rodetu zazrta v preteklost, medtem ko je Remčeve vperjena v sedanost, v ostanke primitivnosti, kamor se obrača snobizma, sit prebivalec moderne džungle.

Bara Remec nam ne podaja stvarnosti takšne kakor je, kakršno mi vidimo, in to bo še in je že zapeljalo plastične kritike konzervativne struje, da nekaterih njenih del niso razumeli. Zanja je stvarnost res prozorna — taka kot jo vidi v vročem tropskem podnebjju argentinskega severa,

kjer jo odkriva v ožgani in negibni pokrajini, medtem ko se med Indijanci Mapuchi na jugu njene slike bolj omejuje na neizmerno prostornost (ptiči v letu!) in živobarvno floro.

Umetnost Bare Remec je za zahtevnega in nepomehkužene- ga ljubitelja, zato je presenetljivo število občudovalcev, slovenskih in tujih, ki so prišli na razstavo. Morebiti pa je prav v tem tudi vzrok, ker smo toliko oddaljeni od tiste stvarne prozornosti, videne skozi njene oči.

Pismo iz Japonske med dvema morjema.

Dragi Glas!

Iz Zahodne Japonske Ti pišem, kamor me je šlo iskat Tvoje pismo od 31. avgusta t.l. — upam, da Te moj odgovor z obale Tihega oceana, iz ribiškega mesta Akaši (po naše pisano), kmalu doseže; od tukaj se pojutrišnjem napotim k Japonskemu morju, takorekoč počez čez zahodno Japonsko. Če iz Akaši potegnem zračno črto čez ocean, se dotaknem Kalifornije; če jo potegnem čez tkzv. Japonsko morje, se brez carinskih in finančno političnih težav znajdem v celinski Kitajski. Upam, da Te to pisanje na zasilnem, lahno rožnatem papirju ne bo motilo; nimam tukaj pisalnega stroja, a v Tokio se vrnem šele na koncu septembra — takšna potovanja je treba od časa do časa podvzeti, da se stik z dobrotniki naše socialne postojanke ali ohrani ali požiwi ali pa na novo vzpostavi. Skoraj tako je kot pri kakšnem trgovskem podjetju, le da nam pri tem ne gre za osebni dobiček, ampak za moderni način zbiranja miloščine; kot zasebna dobrodelna organizacija moremo računati le delno s pomočjo s strani japonske države, ki tako izraža svoje odobravanje našega dela, da dvignemo ravén najbolj ubogih otrok na kolikor toliko normalno stopnjo razvoja v smeri zrelega državljanstva.

Toda, da se vrnem k oblubi, ki sem Ti jo bil napravil glede Medu 1987, št. 3-4; rad bi se dotaknil stvari, ki se mi zdijo, da so vredne kritične omembe odnosno ocene. Kot po navadi se moram osredotočiti, da Ti jemljem preveč časa na račun še drugih, važnih novic in presoj.

Pesnica Dolores M. Tersegla ima pod naslovom Zimske slike štiri pesmi; gre res za občutene slike, prelite v pesniško besedo, a moti me mešanje ritma; v Vožnji 4. vrstica, v pesmi V mestu 1. vrsta, v A la Pasternak ritem celotne pesmi. Seveda je mešanje ritma kot takšno možna oblika pesniškega izražanja, a v tem slučaju mora biti mešanje samo v določenem redu, sicer se pesem približa prozi odnosno postane proza. Tudi imam vtis, da se včasih pesnica ne potrudi dovolj, da izrazi edinstvenost svojega doživljanja — se pravi, da se malce ponavlja; to si upam trditi na podlagi tistih Terseglinih pesmi, ki predstavljajo resnično enkraten pesniški biser: vsak nov ogled ga nam razodeva z drugačne strani lepote. Pesnica je dolžna sebi kot človeku s pesniškim darom, da se po-trudi, da doseže postopoma vedno večjo dovršenost. V tem je tudi služba lepoti, ki je ni nikdar preveč na našem svetu.

Andreja Prebila „Kralj prihaja“ (str. 236-254) je poddoživljeno pisan zgodovinski esej; najbrž nam manjka esej te zvrsti, ki je zmožna, da nam približa zgodovino, ne da bi morali seči po celi knjigi ali po celem zgodovinskem romanu. Med ga uvršča pod „Poezijo in prozo“, kar ne pomeni v tem primeru dovolj tehtnosti; moral bi ga navesti v rubriki „Razprave in eseji“. Na koncu tega tako zanimivo pisanega eseja se človek vprašuje odkod je esejist zajemal svoje obširno, do važnih podrobnosti segajoče znanje? Lahko bi bil kaj odkril o teh virih v tekstu samem, ali pa pod črto na koncu eseja, ki bi s tem le pridobil

Tudi Toneta Brulca esej „Kocbekov zbornik“ (str. 298-302) je odlično pisana kritika, ki svojo kritičnost obenem temeljito ob-razloži, ki med oceno razkriva temelje, na katere se — po pravici in objektivnem stanju

– opira. Esej je vreden, da ga vsaj dvakrat preberemo! Na str. 302 se kritik vprašuje (retorično): „Bo vsaj to držalo?“, kar namreč navaja Taras Kermanner v Kocbekovo razbremenitev: „...zlo ni zlo, če ga povzročim nesebično“; na to retorično, a v svojem bistvu usodno vprašanje je odgovor en sam: ne! Ne bó držalo, vsaj v svetu objektivno veljavnih načel ne; „zlo ni zlo, če ga povzročim nesebično“ je reformulacija (da se tako izrazim brez Priročnika tujih besedi) zgrešenega načela, da namen – v tem slučaju: delovanje ne zase, ampak za druge, n. pr. narod, deželo, partijo – posvečuje sredstvo. Namen ne more posvetiti zlega dejanja, to je, ne more napraviti zlega dejanja v dobro dejanje; kar je zlo, ostane zlo, tudi če ga povzročim nesebično; v tem slučaju je edino možno, da zmanjšam osebno odgovornost za dejanje, ki pa ostane zlo in ga takšno – hočem, v in prav v tem je utemeljena odgovornost. Zlo je namreč poškodba, izkrivljanje, izmalichenje bitja, to je, stvarstva, ki varuje svoje bitje (ali: pravico do bitja), in sicer v neosebnem svetu s fizičnimi in biološkimi zakoni, v osebnem svetu pa poleg tega še z razumsko dojetimi moralnimi ali osebnostnimi zakoni.

Odlična je tudi razprava Rudolfa Čuješa od strani 218 do 235: „Razvoj družbenega katoliškega nauka v Sev. Ameriki – Kanada“ (zakaj ne: Kanadi?). Prednost tega pregleda je v tem, da začnemo razbirati zamotanost sil, ki ustvarjajo gospodarski svet kake dežele, zamotanost tudi vprašanj, ki zahtevajo – včasih nepredložljiv – odgovor in kjer je toliko – skoraj vse – odvisno od pravih načel, to je, od vpogledov v (lahko bi rekli) gospodarski mehanizem kakšne dežele. – Na str. 235 navaja esejist mnenje znanega katoliškega teologa Gregorja Baum-a: ali si kapitalist ali pa socialist. Ali je tudi g. Čuješ enakega mnenja? Zdi se mi, da vse zavisi od tega, kaj razumemo pod kapitalizmom odnosno socializmom. Po okrožnici Janeza Pavla II. Laborem exercens (od 14. sept. 1981) moramo kapitalizem istovetiti z napačno hierarhijo vrednot, kjer je delo na prvem mestu, delavec ali ustvarjalec pa na drugem mestu kot sredstvo proizvajanja. (Glej n. pr. okrajšan angleški prevod okrožnice v knjigi Delavec Ustvarjalec – Worker Creator –, ki ga je izdal Jack Clancey v Hong Kongu 1985, pri Center for the Progress of Peoples; str. 122.) Socializem je trenutno istoveten s kolektivizmom, ki se lahko stopnjuje tja do marksističnega kolektivizma. „Stališče Cerkve z ozirom na osebno lastništvo je bistveno različno od marksističnega kolektivizma kot je različno od kapitalizma...“ (Glej omenjenega J. Clancey-ja na str. 133.)

„Resnično socializacijo imamo takrat, ko se vsaka oseba lahko resnično zaveda, da je delni lastnik/lastnica proizvodnih sredstev... Socializacija lastnine ni isto kot njena kolektivizacija.“ (Istotam str. 135.) Zanimivo je, primerjati notranje (ali: več ali manj resnično) stanje Kanade s predstavo o njej pri Japoncih, ki jo imajo za neke vrste El Dorado, ker nudi – teoretično – toliko možnosti za gospodarski razvoj, bodisi imigrantom ali vsaj japonskim trgovskim podjetjem, ki so voljna in zmogljiva razviti zemljo. Upam, da bo g. Čuješ napisal vsaj še eno tozadevno razpravo, n. pr. s tem naslovom: Družbeni katoliški nauk v Kanadi (in ZDA) v luči okrožnice Laborem exercens...

Tiste štiri ilustracije v Medu (Andreje Dolinar-Hrovatove in Marjete Dolinar; le kdo je ustvaril kaj? sta obe umetnici enaki, so – ustvarjalčki?) dajo slutiti bogastvo barv, a črno-bela reprodukcija pravzaprav v tem primeru ničesar pravega ne posreduje; tako je, kot da bi gledali ali brali portituro glasbe namesto da bi jo poslušali. Morda pa sem samo jaz neobčutljiv za črno-bele reprodukcije; v tem slučaju rad priznam svojo omejenost. Če pa se ne motim preveč, si upam izraziti željo, da Med združi vsoto za določeno število reprodukcij v vsoto za (vsaj) eno samo barvno reprodukcijo.

Dragi Glas! S pristanišča se slišijo ladijske sirene, vlak drdra v bližini, avtomobili cestnih pometalcev naznanjajo svojo pripravljenost, da natovorijo smeti in odpadke aponekod z energijo, ki jo njih zažiganje povzroča, grejejo javne plavalne bazene) – dopoldne se zmeraj

bolj pretaplja v osredotočeno zaposlitev. Čas je, da se z japonskim poklonom spet od tebe poslovim in ostanem, kljub razdaljam in dvema morjema, Tvoj vdani daljnovzhodni

Vladimir Kos.

Drago Jančar: Zmagoslavje množic

**Prispevek k temi „Pisatelj kot duhovna manjšina“
Bled, PEN 1988 (Iz Nove revije št. 77).**

Masa je skupek ne posebej usposobljenih oseb, medtem ko so manjšine posamezniki ali skupine posebej usposobljenih posameznikov. Masa ne želi sožitja s tistimi, kar ni ona. Ve, kar ni ona, smrtno sovraži. Masa povozi vse drugačno, odlično, osebno, usposobljeno in izbrano. Človek-masa ne more razumeti, da izbranelec ni domišljavec, ki je prepričan, da je več kot drugi, marveč človek, ki terja od sebe več kot drugi, tudi kadar se mu ne posreči, da bi te višje zahteve udeležil.

Problem je v tem, da je v tem delu sveta, ki mu pripadam, uvedel svojega ideologa in premišljevalca njegove narave, interesov in idealov njegove prihodnosti, tesno ob njem ali pa v njem samem pa tudi silo, sistem oblasti, troedini instrumentarij zakonodajne, sodne in izvršilne moči, ki mu omogočajo neomejeno izvajanje njegovih zamisli.

Množice v tej deželi so v petdesetih letih tega stoletja dokončno zasedle tisto mesto, za katero vsaj že sto let menijo, da jim pripada. To ni bil več izbruh navdušenja, ki je sledilo letom po vojni in je bilo po pričevanju očevidev iskreno, saj je bilo povezano s koncem nekajletnega trpljenja, s srečo, da je vsega konec, pa tudi z upanjem in celo vero velike večine, da je napočil čas resnične svobode, resnično boljšega življenja. Kako natančno so si to svobodno prihodnost predstavljali, ne vem, saj so bili zanj pripravljeni trpeti pomanjkanje in prostovoljno težko fizično delati, pač pa prenesti tudi odvzem političnih svoboščin, ki so jih poznali, kakršne koli so pač bile.

Pri nas v Sloveniji je znana teorija o takoiimenovani „partizanski brezi“. Nastala je ob koncu vojne, ko je bila popolna vladavina množic že na obzoru. Umetnik naj naslika brezo, pravi ta teorija, toda naj bo slika še tako lepa, narejena po vseh estetskih pravilih, ni prava – in tudi umetnik ni pravi – če pod njo ne naslika tudi mitraljeza. Ali še boljše: mitraljeza in mitraljez. Od tod do vprašanja, zakaj sploh slikati brezo? ni več daleč. In navsezadnje, zakaj tudi mitraljeza? Morda bi zadostoval sam mitraljez? Danes se je lahko igrati s to estetsko teorijo, udeleženci teh teoretičnih razprav pa vedo povedati, da stvar ni bila niti malo lahka in enostavna, pač pa krvavo resna in nevarna.

Ker pisatelj ni človek masa, ampak je a priori manjšina, kakor koli se stvari obrnejo, se nobeni oblasti ali večini ni treba bati, da se bo potegoval za njen položaj. To pa še ne pomeni, da bo molče pogoltnil neumnosti in nasilja, ki iz te neumnosti izvirajo, samo zato, ker so to neumnosti in nasilja večine ali pa močne oblasti.

Da pa sta samota in stavki ali zgolj besede tisto, kar nas predvsem čaka, o tem ni treba posebej govoriti.

Bralce vabimo, da se poslužite v ta Glas vključene naročilnice na najnovejša knjižna izdavanja SKA, ki jo izrežite in pošljite na naš naslov!

ustvarjalci ska

Branko Rozman o ohranjanju narodnosti

Branko Rozman je predaval na srečanju slovenskih duhovnikov iz zamejstva in zdomstva v Modestovem domu v Celovcu. V predavanju Ohranjanje narodnosti in vere med zdomci in izseljenci se je Rozman dotaknil poglobitve naloge duhovnikov. „In kakor klic vpajočega v puščavi je izzvenelo predavanje in razgovor ob predavanju. Potrebno je, da Cerkev v domovini še kaj več stori za svoje vernike in duhovnike, vsaj toliko, kakor se naredi za misijone“ (Nedelja, 28. avg. 1988). Na srečanju, ki je bilo od 16. do 18. avgusta je predaval tudi prof. France Bučar o Slovenski cerkvi med drugo svetovno vojno.

Ladislav Lenček

Po sklepu 2. Katoliškega shoda Slovencev v Argentini je delegat za slovensko dušnopastirstvo dr. Alojzij Stare, v sodelovanju s prejšnjim misijonskim vodstvom, Ladislavom Lenčkom in Marjanom Lobodo, ustanovil Misijonski odsek slovenskega dušnega pastirstva v Argentini.

Bivši predsednik SKA Ladislav Lenček bo ob koncu leta zapustil Argentino ter se po zlatomašniškem praznovanju naselil v Tinjah, kjer bo nadaljeval svoje misijonsko delovanje v Argentini. Lenček je bil pobudnik in ustanovitelj SKA in pred skoraj 35-letji postavil z drugimi ustanovnimi člani temelje osrednji kulturni ustanovi v emigraciji.

Dr. Peter Urbanc v Argentini

V začetku oktobra je prišel v Buenos Aires dr. Peter Urbanc iz Toronta. V petek 7. oktobra bo predaval na 11. kulturnem večeru SKA v Slovenski hiši o Disidentih v Sloveniji. Dr. Peter Urbanc je član Odseka za družbene vede, podpornik natečajev SKA ter zavzet aktivist za demokratizacijo Slovenije. Dobrodošel!

Dr. Marko Kremžar

Dr. Kremžar je v avgustu govoril na Slovenskem dnevu v Torontu. Njegovo predavanje je izšlo v Svobodni Sloveniji. Dr. Marko Kremžar je bil tudi v Evropi in nam po povratku pisal: „Delo, ki ga opravljate je velikega pomena. Iz daljave vidi človek še jasneje to razsežnost poslanstva SKA, ko kljub spreminjajočim se razmeram v domovini niti malo ne izgublja na aktualnosti. Prej bi rekel, da pričenjajo nekateri rojaki šele zdaj prav ceniti vrednost resnično svobodnega izražanja.“

NOVA USTVARJALNA ČLANA SKA

Andrej Jan

Rojen v Lanusu leta 1961. Osnovno šolo in gimnazijo je končal pri Mariji Kraljici, od 1972 kot gojenec Misijonskega zavoda v Slovenski vasi. Glasbo je študiral na državnem konservatoriju Julián Aguirre v Banfieldu in dosegel naslov višje stopnje profesorja za zborovodstvo ter profesorja za klavir. Njegovi učitelji so bili med drugimi Adalberto Tortorella (čembalist), Vilma Gorini (zborovodkinja), Luis Arias (skladatelj). Z zbori se je ukvarjal že v Misijonskem zavodu, kasneje kot poddirektor zbora v konservatoriju Julián Aguirre (1984-5). Leta 1983 je ustanovil in vodil v Slovenski vasi „Choral de Lanús“, prav tako je ustanovil zbor v klubu ECA (Temperley) leta 1986 in ga vodil do

februarja 1987, ko je bil povabljen, da vodi zbor „Niños y Jóvenes Cantores de Bariloche“. O nastopih tega zbora smo poročali v prejšnjem Glasu.

Poleg zborovodstva in klavirja študira tudi cerkveno glasbo, in sicer glasbeno mašo. O njej je napisal obširno monografijo in več člankov.

Anton Jemec

Rodil se je 8. februarja 1956 v Slovenski vasi (Lanús) pri Buenos Airesu kot tretji od sedmih otrok. Obiskal je slovensko šolo, srednješolski tečaj, argentinsko osnovno in srednjo šolo ter končal gimnazijo kot učenec Misijonskega zavoda. Od leta 1976 do 1979 je bil kot laični misijonar na Madagaskarju, kjer se je v glavnem posvečal mizarstvu (znanje mizarstva je dobil od očeta že od otroških let) pa tudi opremi in okrasitvi cerkva. Po nasvetu in s pomočjo Franca Sodja, njegovega duhovnega in umetniškega mentorja-vzgojitelja, je nadaljeval svoje umetniško izobraževanje v Parizu. Študiral je zgodovino umetnosti (Ecole du Louvre) in kiparstvo (Atelier des Buttes-Choumont pri kiparju B. Barachin-u in na Akademiji likovne umetnosti). Leta 1983 se je naselil v Torontu, kjer je poročen z učiteljico in umetnico barvnih oken Jožico Kvas.

Anton Jemec je razstavljal na 2. likovni razstavi SKA-a (Bs. As., 1975), v Slovenskem domu v Parizu s slikarjem Vojkom Zadavcem (1981), v Lourdu (stenski reliefi v dvorani Cerkev v stiski, 1981), na Ljubljanskem paviljonu (Metro Caravan, Toronto, 1983). Izdelal je več umetniških stvaritev: kapelo v Misijonskem zavodu, reliefa za kapelo slovenskih lazaristov v Torontu, kip Vstalega Kristusa, postaje Križevega pota in kip Marije Brezmadežne za kapelo v Domu Lipa (Toronto).

Novima članoma SKA — čestitke!

Ker je v razmeroma mali slovenski izseljenski skupnosti po svetu krog odjemalcev in plačnikov naših izdanj, Meddobja, Glasa in knjig, zelo majhen, nam je vsaka naročnina in vsako vplačilo dragoceno.

Zato odbor SKA vljudno prosi tudi vse svoje ustvarjalne (redne) člane, da poravnajo letno naročnino na naše publikacije, katere prejema, oziroma da se naroče, ako jim je količkar mogoče.

Že vnaprej se za razumevanje zahvaljujemo!

NAROČILNICA

Slovenski kulturni akciji
Ramón L. Falcón 4158
1407 Buenos Aires

Podpisani(-a) naročam Vaše tiskovine, objavljene na drugi strani te naročilnice, zaznamovane s križcem.

Priloženo prilagam plačilo tega mojega naročila v čeku za U.S.A. dolarjev, oziroma v nakazilu za avstralov.

Prosim, da se mi naročeno pošilja oziroma pošlje na spodnji naslov:

lastnoročni podpis

knjižice

Dr. Marko Kremžar: Stebri vzajemnosti

Za novo knjigo dr. Marka Kremžarja bi se lahko upravičeno vprašali, v katero zvrst spada. Da je ena knjig našega časa, ki obravnava pereče probleme in jim skuša najti odgovore, ni dvoma.

Večina obravnavalcev sodobne družbene problematike se ustavi že na površju ali pa pri nekaterih vidni hznakih naših kriz. Prav krizno obdobje našega časa pa obravnavajo „Stebri vzajemnosti“, kajti v njem živimo.

Dr. Alojz Odar je svetoval globinsko analizo družbe pri obravnavanju kriz. Če je površje razburjeno, odrinimo v globlino, kjer je voda mirna in se bolje vidi. Bolje vidi, kaj? Vidijo se bolj vzroki, nastanek krize. Tega se je držal tudi Kremžar v svojih Stebrih vzajemnosti.

Krizo sedanje družbe večina pojasnjuje in pripisuje gospodarskim razlogom. Če se poglobimo v Stebre vzajemnosti, nas Kremžar prepriča, da ni tako. Gospodarska kriza je samo posledica pomanjkanja vzajemnosti, ljubezni, pravičnosti, odgovornosti — torej lastnosti, ki so se izgubile v sedanji družbi, niso pa na njih mesto stopile druge, ker so nenadomestljive. Družbena vzajemnost, osebna poštenost, medsebojna ljubezen in zaupanje, odgovornost pred družbo, vse to so bile vrline, na katerih je slonela polpretekla družba, katere pa naj bi nadomestile v kapitalističnem svetu večja nčinkovitost, v kolektivističnem pa neka namišljena socialna pravičnost, pomešana z enakostjo — egalitarnostjo. Prav med tema dvema družbenima sistemoma pa niha solidizem, kot socialni nauk seveda. Če je politika najpomembnejši vzvod za obvladovanje človeka in družbe, mora krščanski socialni nauk tako politiko odklanjati zaradi totalitarnosti. Prav tako mora odklanjati iz kapitalističnega individualizma zraslo politično oblast, ki vidi v človeku samo sredstvo.

Stare, že poznane resnice nam podaja Kremžar v Stebrih vzajemnosti, druge so spet nove, n. pr. vzvišenost kulture nad gospodarstvom. Razčišča nam pojme, kaj je upravljanje, kaj gospodarjenje, kaj gospodar, kaj upravnik. Preseneti nas s podatkom, da najboljša šola vzajemnosti ni Harvard, ampak družina, kjer se ustvarjajo primarni delovni odnosi med člani družine, s tem pa tudi odgovornost drugega pred drugim, povezana z ljubeznijo.

Med drugimi — starimi in novimi izrazi — najdemo tudi človekov osebni odnos do dela, nad katerim bi se bilo dobro

Dr. Marko Kremžar

zamisliti, če ni to pravi motivacijski temelj delavčeve zavzetosti za delo in njegovo kakovost.

Kakšna je in bo naša emigracijska in matična prihodnost v luči Stebrov vzajemnosti? Vprašanje velja tako nam kot rojakom v domovini, Kremžar piše za vse, oziroma solidarnost je socialni nauk, ki velja za vse. Kakovost! Če hočete s tujko — kvaliteta! Ta je za nas v zdomstvu, prav tako pa tudi za Slovence kot majhen narod, nujnost. Nimamo izbire, če hočemo obstati in se razvijati. Razviti moramo do skrajnosti odgovornost, iznajdljivost, usposobljenost, delavnost, varčnost, ki so bile lastnosti, po katerih smo se uveljavili tako posamezniki kakor narod in po katerih slovimo.

Stebri vzajemnosti so izšli za 35-letnico kreditne zadrage Sloga, za 40-letnico naše naselitve v Argentini in za 70-letnico smrti očeta slovenskega združništva dr. Janeza Evangelista Kreka. Teh treh mejnikov se velja spomniti, saj se je iz solidizma razvilo slovensko združništvo, ki je zadnja alternativa med kapitalizmom in kolektivismom. Da pa zraste in se zakorenini, mu je potrebna demokracija in svoboda, te dve pa le počasi rahljata zemljo, da se razraste in dá svoje sadove. Ti pa bodo v dobro narodu, ne pa stranki ali izbrani peščici privilegirancev.

T. B.

Revija „Meddobje“ z „Glasom Slovenske kulturne akcije“ (letno 320 + 16 strani v „Meddobju“ in 48 strani v „Glasu“) 30 USA dol. ☐

Zgodovinsko-planinska novela, Vojko Arko, „Cerro Shaihueque“, z risbami Bare Remec in fotografijami (80 + 4 strani), broširano 3 USA dol. ☐

Zbirka prevodov svetovnega pesništva in lastnih sonetov, Karel Rakovec, „Posneti soneti“, z ilustracijami Bare Remec, Ivana Bukovca, Franca Papeža in arh. Jure Vombergarja in v opremi arh. Marijana Eiletza (112 strani), broširano: 8 USA dol. ☐

Lev Detela, „Časomer življenja“. Prikaz ozračja, v katerem je avtor živel v domovini pred umikom v Avstrijo. Opremlil arh. Jure Vombergar (240 strani in priloga s fotografijami), vezana: 12 USA dol. ☐
broširano: 10 USA dol. ☐

Alojz Zupanc, „Zgodovina fare Ajdovec“. Knjigo je priredil dr. Franc Gnidovec; opremlil arh. Jure Vombergar (210 strani) 10 USA dol. ☐

Knjižne novosti

Slovenske založbe so napovedale izdajo pomembnih knjig za letošnje leto. Nekaj teh je doslej že izšlo. Opozoriti bi hoteli predvsem na dela, ki zadevajo direktno ali indirektno življenjsko pot povojne emigracije.

Cankarjeva založba napoveduje knjigo o Francetu Balantiču izpod peresa Franceta Pibernika pod naslovom **Temni zaliv Franceta Balantiča**. „Na osnovi pesnikovih besedil, pisem, zapuščine, izjav njegovih sorodnikov, prijateljev, znancev, sošolcev in drugih dokumentov Pibernik riše pesniško in življenjsko pot Franceta Balantiča“ (Knjiga '88, št. 3-4, str. 137).

V zbirki Kondor (Mladinska knjiga) so izšle **Tri Drame** Stanka Majcena: ponatis dram **Kasija** in **Prekop**, ter doslej neobjavljena **Revolucija**, ki so jo odkrili v pisateljevi zapuščini.

Zanimivo je ponatiskovanje del Janeza Jalna. Mladinska knjiga bo izdala v zbirki **Hram** njegovega **Ovčarja Marka** ter trilogijo **Vozarji**, ki jo sestavljajo povesti **Ovčar Marko**,

Tri zaobljube in Izpodkopana cesta. Njegovi Bobri so dosledni tudi v kasetah (K 38-39-40) in ploščah (FLP 01-038-039-040), v izdaji Založništva tržaškega tiska. (Trst Ulica Montecchi 6). Objava označuje Janeza Jalna „...po- leg F. S. Finžgarja je Janez Jalen najvidnejši slovenski pisatelj pripovednih del in iger s kmečko tematiko, prika- zano v idealistično-realistični luči.“

Dokaj pozornosti v svetu je deležna knjiga Petra Handkeja *Die Wiederholung*, ki je izšla leta 1986 v Frankfurtu in nedavno v angleškem prevodu pod naslovom *Repetition* (New York: Farrar, Strauss & Giroux). O delu je poročal Celovski Zvon v decembrski številki 1987 (V/17). Avtor opisuje Filipa Kobala, koroškega Slovenca iz mešanega zakona in njegovo življenje v šestdesetih letih na Koroškem in v Sloveniji. O knjigi je zelo pohvalno poročal *The New York Times Book Review* 12. avgusta 1988.

Zgodovinska in spominska literatura

V založbi Obzorja je napovedana knjiga Toneta Ferenc: *Fašisti brez krinke* z dokumenti o italijanski vojaški upravi Ljubljanske pokrajine iz italijanskih vojaških arhivov. Medvojno dobo zajemajo še knjige: Božo Repe: *Dokumenti o dejavnosti okupatorjevih sodelavcev na Slovenskem* (88 dokumentov političnih skupin, ki so nasprotovale narodno-osvobodilnemu gibanju). Spominsko literaturo predstavlja knjiga Janeza Vipotnika *Druga stran medalje* (Založba Borec), ki obravnava čas nasilnega vračanja s Koroške leta 1945. CZDO napoveduje knjigo Franca Šetinca *Pogovori* ter novo dopolnjeno izdajo njegove *Kaj je in za kaj se bojuje Zveza komunistov*.

Čas tik po drugi svetovni vojni, delovanje varnostne službe in „narodnih sovražnikov“ je predmet novega romana Fran- cijsa Prajsa *Vojna ni hotela umreti*, napovedan v izdaji Pomurske založbe.

V spominsko literaturo spadajo dnevniški zapiski Marjana Rožanca *Svoboda in narod*. Obsegajo čas med 6. septem- brom 1984 in 6. marcem 1986. Janko Messner je pravkar objavil v knjigi svoje dnevniške zapiske iz let 1938-41 pod naslovom *Živela nemčija* (Nemčija namenoma z malo za- četnico). Knjigo je izdala založba Drava v Celovcu s so- delovanjem Partizanske knjige v Ljubljani.

V Založništvo tržaškega tiska bo izšla knjiga Janka Kosa *Slovenska kultura 1945-1985*, „poskus sintetičnega pregleda in razumevanja duhovnih tokov na Slovenskem od prvih povojnih let do današnjega časa“; Vlado Habjan je avtor nove knjige o *Zgodovini Slovencev* (Založništvo tržaškega tiska), s katero spodbuja k „bolj avtentičnemu odnosu do lastne preteklosti“. Med novimi zgodovinskimi študijami je navesti v nemščini na Dunaju tiskano knjigo: Jožef Šavli in Matej Bor. *Unsere Vorfahren Die Veneter* (1988). 408 str. o domnevnem beneškem izvoru Slovencev. V Ljubljani pa bo izšel slovenski prevod dokumenta iz najstarejše slo- venske zgodovine: Pavel Diakon: *Zgodovina Langobardov*, z uvodom, opombami in spremnim besedilom, ki sta ga pripravila Bogo Grafenauer in Kajetan Gantar (Založba Obzorja). Starejšo slovensko zgodovino obravnava tudi knjiga Imre Boba, ki je nedavno izšla v hrvaškem prevodu: *Novi pogled na povjest Moravie*. Preispitivanje povijesnih izvora o Moravskoj, Rastislavu, Svetopolku i sv. braći Ci- rilu i Metodu. Split: Crkva u svijetu, 1986. V knjigi avtor zagovarja tezo, da je bila Moravska Cirila in Metoda v današnji Slavoniji, torej bližje slovenskemu svetu, kot so nam doslej trdili zgodovinarji.

Razno

V zbirki Sopotja (Cankarjeva založba) je napovedana knji- ga Marka Pogačnika *Ljubljanski trikotnik*, „knjiga o Ljub- ljani, kot jo doživljam sam“. V založbi Borec bo izšla knjiga Josipa Mala. *Stara Ljubljana in njeni ljudje*, z reprodukcijami starih slik o Ljubljani. Knjiga *Zgodovina Maribora* v glavnem uredništvu Bruna Hartmana zajema prispevke dvajset avtorjev v vsebinsko zaokroženo monografijo o mestu.

V založbi Uradnega lista SRS je nedavno izšla zbirka študij Silva Devetaka (v angleščini) *The equality of Nations and*

Nationalities in Yugoslavia — Successes and Dilemmas. (Silvo Devetak je direktor Instituta za Narodnostna vpra- šanja v Ljubljani.)

V zbirki Aktualne teme založbe Delavske enotnosti je napovedana knjiga M. Glas, S. Kuhar in I. Bičanić. *Siva ekonomija v svetu in Jugoslaviji*. „Siva ekonomija“ je v središču pozornosti gospodarskih strokovnjakov, ker živi izven ustaljenih okvirov in predstavlja dobršen del dejan- skega ekonomskega življenja.

Dobrih dvajset let po izidu je končno izšel tudi slovenski prevod pomembne knjige, ki sta jo napisala Peter L. Ber- ger in Thomas Luckmann: *Družbena konstrukcija realnosti*. (Cankarjeva založba, 1988). Luckmann, Jeseničan po rodu, je sedaj profesor sociologije na univerzi v Konstanzu. Knji- go je pisal s svojim mentorjem profesorjem Bergerjem, ko je poučeval na New School for Social Research v New Yorku. Delo velja za eno najpomembnejših teoretičnih razprav s področja sociologije vsakdanjega življenja.

V seznamu slovenskih revij in časnikov (periodika) v letu 1987, razstavljenih na 8. knjižnem sejmu v Ljubljani no- vembra 1987 (seznam objavlja *Knjiga '88*, št. 5, str. 276-285) sicer najdemo *Celovski zvon* in *Mladiko*, ne pa *Med- dobja*, *Glasu SKA*... Pogrešani so še drugi periodični tiski kot je *Slovenska država* (Toronto), *Ameriška domovina* (Cleveland), *Prosveta* (Chicago), ter v Ljubljani izhajajoča revija *Slovenija* (v angleščini), ki jo izdaja Izseljenska Ma- tica. Manjka še marsikateri drugi naslov. Do enotnega kul- turnega prostora in do osveščenosti o slovenski dejavnosti v svetu je še dolga pot.

J. V.

Publikacije SKA

Slovenska kulturna akcija je v letu 1987 in 1988 izdala več knjig. Nekaj teh knjig skoraj ni več na razpolago, zlasti v trdo vezane izdaje Franca Sodja *Pisma mrtvemu bratu*.

Objavljanje knjig pri SKA in v zdomstvu sploh je pogoje- no od sposobnosti Slovencev po svetu, da ustvarijo izvirno literaturo, dokumentarno, esejistično ali drugačno knjižno delo. Prav toliko pomembno pa je vprašanje pomanjkanja sredstev za publiciranje knjig. Tako je bilo že večkrat na sejah in na občnih zborih SKA sklenjeno, da bo SKA prven- stveno izdajala Meddobje, knjiga pa le, če so zanje zagotov- ljena sredstva.

Vendar se je SKA v zadnjih dveh letih ponudiloveč izse- ljenskih knjižnih del, in ker je uspelo, najti za njih objavo vsaj osnovna gmotna sredstva, je izšlo več knjig. O njih imajo končno sodbo bralci, katerih sestava je raznolika po izobrazbi in izkustveni teži, zatorej ne moremo govoriti o sprejemanju vsega s popolnim zadovoljstvom in brez pomislekov.

Sprehodimo se po sledi izdanih knjig. Po izidu Vinka Rodeta *Nekje* je stvarnost prozorna in Franca Sodja *Pis- ma mrtvemu bratu* (obe knjigi sta imeli izreden odmev), je izšla prof. Karla Rakovca zbirka *POSNETI SONETI*. To so prepesnitve sonetov najznamenitejših pesnikov sve- tovine literature in večjega števila avtorjevih originalnih sonetov. Knjiga je življenjsko delo pok. prof. Rakovca.

CERRO
SHAIHUEQUE

Vodilna osebnost v gorniš- tvu v Argentini dr. Vojko Arko, ki je pisatelj več knjig gorniškega značaja, je napisal svojski prikaz slo- venskega gornišstva v Argen- tini ob zgodovinskem poro- čilu o indijanskem poglavar- ju, po katerem se imenuje gora nad glavnim jezerom Bariloč Nahuel Huapi „Ce- rro Shaihueque“. Izid knji- ge je omogočilo Slovensko planinsko društvo v Barilo- čah.

stoloma“ obravnaval aktualne slovenske in svetovne probleme ob koncu 20. stoletja.

V novembru bo izšla knjiga, pesmarica, slovenskega glasbenika in šolnika, ravnatelja Marka Bajuka. Knjiga vsebuje raznolik prikaz življenja in dela tega zaslužnega slovenskega kulturnega delavca in okrog 90 strani od njega prirejenih pesmi z notnimi zapisi. Objavo knjige so omogočili rojaki iz Mendoze ter nekdanji učenci ravn. Marka Bajuka. In končno, a ne nazadnje, je Meddobje. Izbor, ki ga nudi revija, zagotavlja vsakemu nekaj, čeprav je še tako izbirčen v berljivosti. Prvi dvojni zvezek 24. letnika Meddobja je v pripravi in bo izšel pred koncem leta.

nazgled

Obsežno antologijo sodobnega slovenskega pesništva je izdala Matica srpska v Novem Sadu ob letošnji proslavi Prešernovega dne. Pesmi je uredil in pripravil Herman Vogel in obsegajo obdobje 1950-1980. Pri sestavi je seveda pozabil na zamejstvo in zdomstvo. V uvodu pravi, da se je po letu 1930 slovenska poezija začela uveljavljati kot družbena funkcija, vzporedno z njo pa da je bila filozofsko-miselna. Ob prelomu l. 1945 je prva prešla v ospredje z opevanjem družbenega razvoja, druga, ki je med revolucijo storila isto, pa se je povrnila na svoja izhodišča. Prva „kramparska“, Detela jo imenuje „lopatarska“, je opevala zmage delovnih ljudi, proti nji so nastopili z zbirko „Pesmi štirih“: Kovič, Menart, Pavček in Zlobec,

Letos je izšla že dolgo napovedano avtobiografsko delo Leva Detela „Časomer življenja, ki ga je omogočil prijatelj iz ZDA, ki eli ostati v anonimnosti. Literarno prikaže pisatelj ozračje, v katerem je živel v domovini pred umikom v Avstrijo, in prve korake svojega kulturnega življenja in dela tamkaj. Upamo, da bomo kmalu doživeli nadaljevanje Časomera življenja, v katerem bo Lev Detela pod naslovom „Zapredenina med dvema

Pred kratkim je izšel zgodovinski prikaz ŽUPNIJE AJDOVEC, ki ga je osnoval pokojni župnik Zupanc. Dr. Franc Gnidovec, ki je tudi sam rojen v tej župniji, je Zupančevo gradivo priredil za objavo, delu napisal uvod ter Etimologijo. Za izdajo tega dela se je posebno zanimal pok. prof. dr. Rajko Ložar. Poročilo o predstavitvi knjige je v pričajučem Glasu, v prejšnjem pa je izšla tudi ocena.

ki so jo znova povrnili na pota poezije. Antologija je 27. zvezek Slovenske književnosti, ki je bila načrtovana že pred 15. leti.

Anatolija Ribakova „Otroci Arbata“ je izšel prejšnje leto v Rusiji. Roman je bil razprodan takoj, ker je bil napovedan že l. 1966. vendar ni mogel iziti zaradi nepristranskega prikaza ruskih razmer. Otroci Arbata je „psihološka geneza“ otrok socializma v tridesetih letih. Lahko bi napisali tudi izrojevanje, kajti ruski socializem se je v tej dobi že izrodil in poleg idealista Pankratova, dobimo že izrodek, karierista Šaroka. Ribakov je ukrajinski žid in je na zahodu bolj poznan po „Težkem pesku“, ki je izšel l. 1978 in je bil takoj prestavljen v vse glavne jezike. Za Otroke Arbata pravi, da so samo prvi del trilogije, drugega ima že napisanega pod naslovom „Petintrideseto in druga leta“, tretji del še piše.

Umrli je dr. Janez Janžekovič, profesor filozofije na teološki fakulteti v Ljubljani. Kot filozof se je veliko bavil z vprašanjem odnosa vere in znanosti, bil je v odboru pri predsedstvu SZDL, ki ureja odnose med verskimi skupnostmi in v skupščini SFRJ od letos tudi v republiški konferenci predsedstva SZDL.

Žena znanega italijanskega pisatelja Alberta Moravia, Carmen Llere Moravia, je napisala svoj prvi roman „Georgette“. Zaradi opisovanja spolnih odnosov med njo in možem, jo je evropska kritika zelo trdo prijala, čeprav ji je botroval pri pisanju, napovedi in hvali romana sam mož. „Vlačuga leta 1988“ je bil samo eden vzdevkov, s katerim jo je kritika označila.

„...da materialni okviri, v katerih se je znašla slovenska kultura, knjigi niso naklonjeni“, ugotavlja urednik založbe „Obzorja“ v Mariboru, magister Marjan Žnidaršič. Lani je založba izdala 137 naslovov, letos jih bo dosti manj. Pri založbi izhajajo pet revij (Časopis za zgodovino in narodopisje, Dialogi, Slavistična revija, Znamenje in Otrok in knjiga). Največ izgube povzročajo Dialogi, kljub subvenciji. Za letošnje nameravajo izdati dela Janeza Menarta, Toneta Pavčka, Tomaža Šalamuna in Vitomila Zupana. Za 70-letnico bojev za Koroško bo izšel Maistrov zbornik, iz novejšje zgodovine bodo objavili dela dr. Miroslava Stiplovskega, dr. Toneta Ferenc in dr. Milana Ževarta. Iz starejše pa nameravajo izdati Pavla Diakona Zgodovino Longobardov, dr. Pavleta Blaznika drugi del Historične topografije slovenske štajerske in jugoslovanskega dela Koroške. Zakaj ne tudi avstrijskega dela?

Na desetem književnem sejmu lansko leto novembra so v Cankarjevem domu predstavili prvi zvezek Enciklopedije Slovenije, kateremu jih bo sledilo še enajst. Vsako leto ena knjiga. Slavnostni govorniki na predstavitvi so bili Josip Vidmar, Marjan Javornik, Borut Ingolič. Izdajo enciklopedije so vzporejali s Trubarjevim Katekizmom, Prešernovimi Poezijami in Levstikovemu slovarju. Sodeč po prvem zvezku, je ena sama velika hvala partizanščini in NOB.

Med rednimi knjigami Goriške Mohorjeve družbe je izšla zbirka črtic tržaškega radijskega časnika Saše Martelanca „Veter iz ljubih daljav“. Črtice so nadaljevanje njegove prve knjige „Melodije“, ki jo je izdal l. 1984. in za katero je dobil nagrado „Vstajenje“. V črticah se pisatelj vrača v svoje otroštvo, mladostna leta, povojne razmere, le da je v drugi knjigi posegel bolj na široko.

CORPO CENTRAL ARGENTINO	Y SUC 6	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
		R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urejuje ga tajništvo (Tone Brulc). Tisk Editorial Baraga del Centro Misional Baraga, Colón 2544, 1826 Remedios de Escalada, Pcia. Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime in naslov: Alojzij Rezeli, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina. - Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Andrés J. Rot), Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires 1407, Argentina.